

3.20. KULTURA I AUDIOVIZUALNA POLITIKA

3.20.1. Audiovizualna politika

3.20.1.1. Pravni okvir

Tijekom 2003. godine Republika Hrvatska je donijela medijsko zakonodavstvo kojim se osigurava pravni okvir za slobodan i nezavisan rad medija, te pluralizam medija, te su u tom dijelu ostvarene zadaće iz Nacionalnog programa Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji – 2003. godine. Donijeti su Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (NN 25/03), Zakon o elektroničkim medijima (NN 122/03) i Zakon o medijima (NN 163/03).

Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji uređen je status, organizacija, djelatnost HRT-a, te programska načela i obveze HRT-a kao javne televizije, te je napose zajamčena javnost i samostalnost njezina rada.

Zakonom o elektroničkim medijima uređena su prava, obveze i odgovornosti pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost proizvodnje i objavljivanja programskih sadržaja i programskih usluga putem elektroničkih medija, te interes Republike Hrvatske u području elektroničkih medija. Napose je ovim Zakonom uređen status Vijeća za elektroničke medije, kao nezavisnog regulatornog tijela za elektroničke medije, javnu televiziju i radio, te privatnu televiziju i radio. Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestale su važiti odredbe Glave XII. Radio i televizija Zakona o telekomunikacijama (NN 76/99, 128/99, 68/01 i 109/01).

Zakonom o medijima uređene su pretpostavke za ostvarivanje načela slobode medija, prava novinara i drugih sudionika u javnom informiranju na slobodu izvješćivanja i dostupnost javnim informacijama, prava i obveze nakladnika, javnost vlasništva, ostvarivanje prava na ispravak i odgovor, način obavljanja distribucije tiska, način zaštite tržnog natjecanja, te prava i obveze drugih pravnih i fizičkih osoba koje djeluju na području javnog informiranja. Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaje važiti Zakon o javnom priopćavanju (NN 83/96, 143/98 i 96/01).

Doneseni propisi, pored drugih propisa iz područja kulture, predstavljaju pravni temelj za poduzimanje mjera u području audiovizualne politike. Međutim, potrebno je u pravni sustav Republike Hrvatske preuzeti i niz konvencija Vijeća Europe koje se odnose na audiovizualno područje.

Ministarstvo kulture će tijekom 2004. (do kraja drugog kvartala) godine pokrenuti postupak ratifikacije konvencije Vijeća Europe iz audiovizualnog područja i to Europsku konvenciju o kinematografskoj koprodukciji (ETS br. 147 – Strasbourg, 02. 10. 92.).

Ministarstvo kulture će do kraja drugog kvartala 2004. godine pokrenuti postupak potpisivanja slijedećih konvencija iz područja medija:

Europskog sporazuma o razmjenama programa u obliku televizijskih filmova (ETS br. 27, Paris, 15. 12. 58.)

Europskog sporazuma o zaštiti televizijskog programa (ETS br. 34-Strasbourg, 22. 06. 60.)

Europskog sporazuma o sprječavanju programa emitiranog iz stanica izvan državnog područja (ETS br. 53, Strasbourg, 22. 01. 65)

Konvencije iz područja kulture ne zahtijevaju posebnu izmjenu postojećih propisa, a njihovim ratificiranjem one u smislu članka 140. Ustava Republike Hrvatske (NN 41/01) postaju dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona.

3.20.1.2. Institucionalni okvir

Za područje Audiovizualne politike nadležno je Ministarstvo kulture, te novo regulatorno tijelo ustrojeno Zakonom o elektroničkim medijima-Vijeće za elektroničke medije.

Sukladno članku 15. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija, Ministarstvo kulture obavlja upravne poslove u području javnog informiranja.

Novim Zakonom o elektroničkim medijima uređen je djelokrug rada Vijeća za elektroničke medije kao nezavisnog regulatornog tijela za elektroničke medije. Ovo Vijeće prema članku 60. Zakona o elektroničkim medijima provodi postupak i dodjeljuje koncesiju za obavljanje djelatnosti radija i televizije, te osigurava nadzor nad provedbom odredbi o programskim načelima i obvezama utvrđenim za nakladnike radijskog i televizijskog programa.

Člankom 56. Zakona o elektroničkim medijima osnovan je Fond za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija, koji ima zadaću poticati proizvodnju i objavljivanje programskih sadržaja elektroničkih medija na lokalnoj i regionalnoj razini koji je od javnog interesa.

3.20.2. Kultura

3.20.2.1. Pravni okvir

Područje kulture u Republici Hrvatskoj uređeno je slijedećim zakonima:

Zakon o kulturnim vijećima (NN 53/01)

Zakon o ustanovama (NN 76/93, 29/97 ispr.)

Zakon o upravljanju javnim ustanovama u kulturi (NN 96/01)

Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90 i 27/93).

Zakon o "Nagradi Vladimir Nazor" (NN 27/91)

Zakon o arhivskom gradivu i arhivima (NN 105/97 i 64/00)

Zakon o knjižnicama (NN 105/97, 5/98 i 104/00)

Zakon o muzejima (NN 142/98)

Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99 i 151/03)

Zakon o obnovi ugrožene spomeničke cjeline Dubrovnika (NN 21/86, 33/89, 26/93 i 128/99).

Zakon o potvrđivanju UNIDROIT-ove Konvencije o ukradenim ili nezakonito izvezenim kulturnim dobrima, sklopljen u Rimu 24. lipnja 1995. (NN, Međunarodni ugovori 5/00)

Zakon o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva (NN 43/96, 44/96 i 127/00)

Zakon o kinematografiji (NN 47/80, 20/90 i 53/90)

Zakon o kazalištima (NN 61/91, 13/97 i 127/00)

Tijekom 2003. godine u provedbi Nacionalnog programa Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji -2003. godine donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 151/03), kojim je zakonodavstvo u području zaštite kulturnih dobara usklađeno sa propisima EU. Ovim Zakonom je uređeno pitanje izvoza kulturnih predmeta navedenih u Uredbi Vijeća EEZ broj 3911/92 od 9. prosinca 1992. o izvozu kulturnih dobara, te pitanje povrata nezakonito odnesenih kulturnih predmeta iz država članica EU, sukladno Direktivi 93/7/EEZ o povratu kulturnih predmeta nezakonito odnesenih s područja države članice.

Ministarstvo kulture će tijekom 2004. godine pokrenuti postupak ratifikacije konvencija iz područja zaštite kulturne baštine i to Europske konvencije za zaštitu arheološke baštine (revidirana) (ETS br. 143 – La Valetta, 16. 01.92.) (do kraja drugog kvartala) i UNESCO-ve Konvencije za zaštitu podvodne kulturne baštine (Pariz, 2. studeni 2001.) (do kraja četvrtog kvartala).

3.20.2. Institucionalni okvir

Ministarstvo kulture obavlja poslove iz djelokruga koji mu je utvrđen člankom 15. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija (NN 199/03).

Ministarstvo kulture obavlja upravne i druge poslove u području kulture koji se odnose na: razvitak i unapređenje kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kulturnog života i kulturnih djelatnosti; osnivanje ustanova i drugih pravnih osoba u kulturi; promicanje kulturnih veza s drugim zemljama i međunarodnim institucijama; stručne i upravne poslove za Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO; upravne poslove u području javnog informiranja; poticanje programa kulturnih potreba pripadnika hrvatskog naroda u drugim zemljama; osiguranje financijskih, materijalnih i drugih uvjeta za obavljanje i razvitak djelatnosti kulture, a osobito muzejske, galerijske, knjižničarske, arhivske, kazališne, glazbene i glazbeno-scenske, nakladničke, likovne i filmske.

Ministarstvo kulture obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na: istraživanje, proučavanje, praćenje, evidentiranje, dokumentiranje i promicanje kulturne baštine; središnju informacijsko-dokumentacijsku službu; utvrđivanje svojstva zaštićenih kulturnih dobara propisivanje mjerila za utvrđivanje programa javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske; skrb, usklađivanje i vođenje nadzora nad financiranjem programa zaštite kulturne baštine; osnivanje i nadzor nad ustanovama za obavljanje poslova djelatnosti zaštite kulturne baštine; ocjenjivanje uvjeta za rad pravnih i fizičkih osoba na restauratorskim, konzervatorskim i drugim poslovima zaštite kulturne baštine; osiguravanje uvjeta za obrazovanje i usavršavanje stručnih radnika u poslovima zaštite kulturne baštine; provedbu nadzora prometa, uvoza i izvoza zaštićenih kulturnih dobara; utvrđivanje uvjeta za korištenje i namjenu kulturnih dobara, te upravljanje kulturnim dobrima sukladno propisima; utvrđivanje posebnih uvjeta građenja za zaštitu dijelova kulturne baštine; obavljanje inspekcijskih poslova zaštite kulturne baštine. Ministarstvo obavlja i druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost.

Ministarstvo obavlja upravne i druge poslove koji se odnose na: istraživanje, proučavanje, praćenje, evidentiranje, dokumentiranje i promicanje prirodne baštine,

središnju informacijsko-dokumentacijsku službu; utvrđivanje svojstva zaštićenih dijelova prirode te njihovo vrednovanje; vođenje središnjih upisnika zaštićenih dijelova prirode; propisivanje mjerila za utvrđivanje programa javnih potreba u području zaštite prirode Republike Hrvatske; skrb, usklađivanje i vođenje nadzora nad financiranjem programa zaštite prirode; osnivanje i nadzor nad ustanovama za obavljanje poslova djelatnosti zaštite prirode; ocjenjivanje uvjeta za rad pravnih i fizičkih osoba na poslovima zaštite prirode; osiguravanje uvjeta za obrazovanje i usavršavanje stručnih djelatnika u djelatnostima zaštite prirode, provedbu nadzora prometa, uvoza, izvoza zaštićenih dijelova prirode; utvrđivanje uvjeta za korištenje i namjenu zaštićenih dijelova prirode, te upravljanje zaštićenim dijelovima prirode; utvrđivanje uvjeta zaštite prirode; inspeksijske poslove zaštite prirode.

Ministarstvo kulture sukladno Zakonu o muzejima (NN 142/98) obavlja administrativne, tehničke i druge poslove za Hrvatsko muzejsko vijeće, vodi očevidnik muzeja i galerija, utvrđuje uvjete za osnivanje muzeja i galerija u suradnji s Hrvatskim muzejskim vijećem, obavlja stručni nadzor nad radom matičnih muzeja, te nadzor nad zakonitošću rada muzeja i galerija kojima je Republika Hrvatska osnivač, kao i nadzor nad radom državnih arhiva sukladno Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima (NN 105/97 i 64/00).

Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva kulture (NN 70/01) propisano je da se za obavljanje poslova iz djelokruga ovoga Ministarstva ustrojavaju sljedeće upravne organizacije u sastavu Ministarstva i unutarnje ustrojstvene jedinice: 1. Kabinet ministra; 2. Tajništvo Ministarstva; 3. Uprava za normativne i upravno-pravne poslove; 4. Uprava za zaštitu kulturne baštine; 5. Uprava za međunarodnu kulturnu suradnju; 6. Uprava za kulturni razvitak i stvaralaštvo; 7. Zavod za kulturu i 8. Uprava za gospodarenje i financiranje u kulturi.

Člankom 8. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara propisano je da o povratu kulturnih dobara nezakonito odnesenih sa teritorija država članica Europske unije odlučuje nadležni sud. To je sud opće mjesne nadležnosti, općinski sud.

U postupku povrata kulturnih dobara dužni su postupati i nadležni Konzervatorski odjeli Ministarstva kulture, te Gradski ured za zaštitu spomenika kulture i prirode u Zagrebu, posebno u poduzimanju mjera koje se odnose na pronalaženje kulturnog i zaštitu kulturnog dobra, sukladno članku 8. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.